

10. URBANISME I HABITATGE

Document de treball

DIAGNOSI

Coneixement

El grau de coneixement de l'urbanisme de Catalunya és relativament bo, amb dades compilades i analitzades de la majoria de municipis amb planejaments urbanístics elaborats a escala 1:5000. L'alta fragmentació i independència municipal, l'absència de planejament territorial fins fa poc, ha dificultat la comprensió de l'urbanisme en unitats funcionals. Els darrers 30 anys hi ha hagut diversos debats del sector (dominat per arquitectes-urbanistes, acadèmics i promotors) en general poc multidisciplinaris. Em canvi, el coneixement de l'estat de l'habitatge (ús, condicions, tinença, gestió, etc) presenta moltes llacunes en moltes ciutats.

Estat i tendències

A partir de la dècada de 1970 canvia el model urbanístic compacte, amb la difusió del cotxe i comencen la urbanització dispersa. Des d'aleshores, la majoria de creixements urbanístics del país s'han fet amb plans que han prioritzat criteris socials i econòmics, sense integrar els criteris ètics, ambientals, paisatgístics i de sostenibilitat. La introducció tardana de la planificació territorial i de l'avaluació ambiental estratègica ha canviat poc les tendències negatives. La concentració urbana i la primacia que s'ha donat al transport motoritzat privat han creat ciutats poc sostenibles, contaminades, sorolloses i amb dèficit de parcs urbans i periurbans, on no es garanteix l'accés equitatiu a la natura.

Les viles i ciutats de les regions litorals i d'alta muntanya, es veuen greument afectades per la gentrificació turística. L'artificialització del sòl, la degradació paisatgística i la fragmentació territorial, i la pèrdua de temps i l'augment de riscos dels desplaçament de mobilitat obligada causats pel desgavell urbanístic és molt alt, sobretot a les àrees metropolitanes.

El dèficit en polítiques d'habitatge n'ha provocat un encariment desorbitat, una greu problemàtica de desnonaments, que intenten combatre diversos moviments socials, entre els quals l'okupació. Catalunya acumula el 23% de desnonaments de tot l'Estat, i ocorren a raó de 55 per dia (2020).

Polítiques

Legislació d'urbanisme i derivada (PDU, etc), llei d'arquitectura (2017) i derivada, legislació d'avaluació ambiental estratègica i derivada, [pla territorial sectorial d'habitatge](#), registre d'habitatges buits, etc.

FITES

- Assolir ciutats humanes i saludables. (veure els 32 indicadors de l'OMS) i estendre'ls als entorns i les conques hidrogràfiques que abasteixen la major part de la població.
- Garantir el dret (constitucional) a un habitatge digne per a tothom, cosa que implica corregir la regulació del mercat immobiliari (especulatiu) actual, establir mecanismes fiscals que fomentin l'ús dels habitatges buits (sigui permanentment o majoritàriament), etc
- Canviar la terminologia (negativa) del 'sòl no urbanitzable' en la tota la legislació (urbanística i relacionades) per altres termes que indiquin els valors o serveis ecosistèmics i ambientals que aporten a la societat.
- Establir la promoció urbanística pública o comunitària, per garantir que resta fora de l'especulació crematística, orientada a la reutilització i reciclatge dels habitatges i edificis existents, per donar resposta a les necessitats actuals.
- Assolir el màxim d'autosuficiència energètica, ecoeficiència i sostenibilitat en els entorns urbans i llurs edificis, minimitzant el consum de recursos i de residus
- Corregir la segregació espacial, i implantar usos mixtos del sòl, les dimensions i densitats mitjanes i propiciar la proximitat i l'accessibilitat a una xarxa d'espais lliures de qualitat.

ACCIONS ESTRATÈGIQUES

- Modificar la legislació urbanística per tal que la qualificació urbanística del sòl esdevingui de promoció pública, justificant sempre la seva necessitat i adequació en el marc dels objectius de decreixement generals, així com la planificació territorial i sectorial vigent.
- Impulsar plans directores urbanístics per revisar (a la baixa) els sòls urbans o urbanitzables no sostenibles (com s'ha fet a l'Alt Pirineu) considerant els impactes acumulatius a la salut i el medi ambient, per promoure desclassificacions, reduir l'espai de mobilitat motoritzada privada, i guanyar espais per horts urbans, parcs i espais verds, alhora que es fomenten els desplaçaments amb transport públic, a peu o bicicleta. Prioritzar la mobilitat activa en la planificació urbana.
- Promoure habitatges socials dignes, suficients i saludables per a tothom qui ho necessiti, prioritzant la rehabilitació dels nuclis urbans decrepits, els pobles i veïnats abandonats i el reequilibri territorial de la població, recuperant els sistemes de governança comunals on sigui possible.
- Incorporar la consideració de la salut en l'elaboració dels instruments de planificació i d'avaluació ambiental de qualsevol planificació urbanística i en els projectes i plecs de condicions tècniques.

- Impulsar l'accés al verd urbà equitatiu i universal, que ofereixi a la ciutadania el contacte amb una natura de qualitat -que sovint caldrà restaurar- dins de la ciutat i als seus entorns, que eviti haver-se de desplaçar lluny.
- Promoure la participació ciutadana en la conservació o gestió dels espais verds (horts urbans, jardins terapèutics, camins, miradors, fonts, aules a l'aire lliure, etc.), impulsant la custòdia del territori i el voluntariat ambiental fins i tot en els parterres i escocells de la ciutat
- Promoure horts comunals urbans i periurbans, compartits i inclusius, per a la integració i la cohesió social, com a espais educatius, de convivència, d'integració social, i d'agricultura urbana.
- Impulsar iniciatives per garantir l'accés a espais naturals, periurbans i urbans de col·lectius vulnerables o amb necessitats especials (inspirats, per exemple, en el programa Volca't).
- Impulsar plans urbanístics i tipologies arquitectòniques que ofereixin usos mixtes i compactes, que afavoreixin la cooperació entre classes socials en els edificis, districtes i ciutats.
- Introduir en la formació i capacitació d'urbanistes, arquitectes, enginyers l'impacte a la salut integral i al medi ambient dels edificis, infraestructures, espais verds, considerant estratègies de naturalització a diverses escales, com fa, per exemple, la iniciativa "Edificis positius".
- Altres actuacions que permetin millorar la qualitat de vida a les ciutats i els habitatges (reduint la contaminació atmosfèrica, acústica, millorant l'accés a la natura, reduint el consum de recursos i de desplaçaments privats i promovent les alternatives comunitàries i les solucions compartides-

REFERÈNCIES

O. Nel-lo & J. Checa (2019) [El procés d'urbanització](#). Llibre blanc de la Natura 40 anys després.

Resultats del taller escenaris de futur de la Taula Salut i Natura de Catalunya (juliol 2020)

Comissió Tècnica d'Habitatge i Urbanisme (2018) [Criteris generals per a un urbanisme i habitatges saludables](#)

Societat Catalana d'Ordenació Territorial (2015) _Document d'alternatives en l'àmbit del territori i l'urbanisme. Síntesi del Fòrum 2012 Catalunya 21

Experts consultats

Josep Maria Mallarach

Xavier Carceller

Marina Geli

Ana Puig-Pey

Frederic Ximeno